

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до статті 615 Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану та у районі проведення антитерористичної операції: Висновок Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя щодо проекту Закону (№ 2033 від 05 лют. 2015 р.) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/XH1KH00Q>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Голос України від 19.05.2012. № 90–91.
3. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради (ВВР) України. 1996. № 30. ст. 141.
4. Колесник В. А. Суб'єкти здійснення та класифікація негласних слідчих (розшукових) дій. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 129–134.
5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : Закон України від 12 серп. 2014 р. № 1631-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 39. Ст. 2008.
6. Про внесення змін до «Закону України про боротьбу з тероризмом» і Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану та у районі проведення антитерористичної операції» Коментарі щодо Закону України: підгот. на основі комент. Джеремі МакБрайда. URL: <https://rm.coe.int/16802e75b2>.

Шайхет Сергій Олегович,

старший викладач кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат наук з державного управління

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (в'їзд і виїзд) залишається одним із найприбутковіших видів злочинності діяльності, яка із початком повномасштабного військового вторгнення, соціально-економічних змін у суспільстві й спрямованості політики держави на розвиток і розширення дипломатичних відносин з іншими країнами, отримала новий поштовх у кримінально-протиправному «прогресі». Варто зазначити, що такі

кримінальні правопорушення пов'язані з багатоепізодною злочинною діяльністю (значним обсягом слідчої та оперативної роботи), а механізм незаконного переправлення осіб через державний кордон України продовжує залишатись одним з найскладніших для своєчасного виявлення й припинення, тим більше, що нині наявна розбалансована гібридна модель діяльності оперативних підрозділів з нечіткими змістом і критеріями співвідношення оперативно-розшукової, кримінальної процесуальної, пошукової діяльності й негласної роботи як такої; відсутність взаємодії та координації правоохоронних органів, вивчення і напрацювання методики й тактики розслідування, аналітичної роботи тощо [1].

Кримінальний процесуальний аспект способу визначається завданнями щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, установлення обставин, що входять до предмета доказування (ст. 91 КПК України). Спосіб вчинення кримінального правопорушення – один з центральних елементів криміналістичної характеристики незаконного переправлення осіб через державний кордон України, який є сукупністю мотивованих, цілеспрямованих і необхідних дій, обумовлених обстановкою та засобами вчинення кримінального правопорушення та виконуваних винуватим для досягнення поставлених завдань.

До типових способів вчинення варто віднести:

(1) організація (планування діяння, пошук і добір осіб, які переправлятимуться через кордон, об'єднання зусиль та ресурсів, розподіл ролей між учасниками кримінального правопорушення тощо) [2];

(2) керівництво (активна діяльність із забезпечення переправлення (розподіл конкретних обов'язків і конкретних дій, відання певних команд, настанов, інструктаж учасників тощо) [1].

Диспозиція ст. 332 КК не завжди передбачає наявність особи, яка незаконно перетнула державний кордон України. Так, наприклад, у випадку, якщо переправнику (особи, яка переправляє) не вдалося з об'єктивних та незалежних від нього причин довести до кінця свій злочинний намір і особа не була незаконно переправлена через державний кордон України, в такому випадку переправник буде нести відповідальність за ст. 332 КК України. Це стосується, наприклад, коли особа без її волі переміщується через державний кордон України, або інші випадки коли особа, яка переправляється не має прямого умислу на незаконний перетин державного кордону України [2].

Аналіз вивчених кримінальних проваджень показав, що незаконне переправлення осіб через державний кордон України неможливе без попередньої підготовки, вивчення обстановки, створення умов, що сприяють «сприятливому» для злочинців результату злочину. В сучасних умовах досить активного характеру

набуває незаконна діяльність злочинних угруповань, що характеризуються стабільністю відносин [4]. Тому, підготовчі дії включають в себе планування; підроблення або фальшування документів; складання планів, схем маршрутів; розробка лінії поведінки в прикордонній зоні, на кордоні; опрацювання алібі; вивчення розмовних навичок на іноземній мові, пошук засобів для незаконного придбання документів, їх підробка; викрадення документів; придбання квитків; реєстрація у благодійних фондах, гуманітарній системі перевезень «Шлях»; придбання різних матеріалів і речей, необхідних при незаконному перетині кордону тощо [1]. Тому, у такому випадку, слідчому необхідно довести взаємозв'язок таких незаконних дій у переправленні осіб документів [3].

Способи переправлення осіб через державний кордон України через пункти пропуску зумовлені особливостями технологічного процесу пропуску через державний кордон осіб і транспортних засобів. Вирішальне значення при цьому для порушників державного кордону мають тип пункту пропуску (повітряний, морський (річковий), автомобільний, залізничний, місця перетину кордону жителями прикордонних територій) і режим його функціонування. Пропуск осіб через державний кордон у відповідних пунктах включає в себе і проведення прикордонного (паспортного) контролю, в ході якого складом прикордонного наряду з перевірки документів у осіб, які прямують через державний кордон, здійснюється перевірка фактичних підстав для перетину кордону (наявність і дійсність документів, що засвідчують особу, перевірка за обліками оперативних завдань тощо). З метою досягнення злочинних цілей порушники державного кордону часто використовують чужі і підроблені документи, що засвідчують особу, а також дійсні документи, видані уповноваженими органами на інші установчі дані. Тактичними особливостями є також випадки перетину державного кордону в обхід паспортного контролю, з укриттям в конструктивних особливостях транспортних засобів та вантажів, що перевозяться [1; 4].

До способів приховування слід віднести знищення слідів, знарядь та засобів вчинення кримінального правопорушення; вплив на свідків події, їх підкуп; створення неправдивого алібі тощо.

Аналіз міграційної політики України свідчить про те, що вжиті заходи не можна вважати такими, що відповідають необхідним вимогам у сфері протидії нелегальній міграції, оскільки, остання характеризується постійним зростанням рівня латентності, поширенням та вдосконаленням тіньових схем незаконного переправлення осіб через державний кордон, проявів корупції з боку митжових осіб в межах реалізації ними своїх повноважень на митниці, прикордонному контролі тощо. Однак, знання слідчим криміналістично значущих способів учинення незаконного

переправлення осіб через державний кордон України зможе підвищити ефективність розслідування зазначених злочинів, що здійснюються як в пунктах пропуску, так і поза ними

Список використаних джерел

1. Горин М. С. Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: дис...канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2023. 19 с.

2. Особливості розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: наук.-метод. реком. / К. Л. Бугайчук, В. В. Корнієнко, А. М. Шульга та ін. Харків : ХНУВС, 2016. 103 с.

3. Федосєєв В. В. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України, як форма об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 332 КК України. *Форум права*. 2012. № 4. С. 970–974.

4. Бегалов Є. П. Розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: дис. докт. філософ. 081. Київ. 280 с.

Шаповаленко Євген Володимирович,

т.в.о. завідувача кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Никифорчук Дмитро Йосипович,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародна організація кримінальної поліції Інтерпол (International Criminal Police Organization – INTERPOL) – найбільша у світі міжнародна міжурядова організація, яка бере участь у боротьбі із загальнокримінальною злочинністю. Інтерпол забезпечує широку взаємну співпрацю всіх підрозділів кримінальної поліції, що ведеться в рамках чинного законодавства та на Загальній декларації прав людини, навіть у тих випадках, коли між окремими країнами відсутні дипломатичні відносини.

Правову основу міжнародного співробітництва в оперативно-розшуковій діяльності складають: міжнародні, міжурядові угоди (двосторонні та багатосторонні) – пакти, конвенції, контракти, угоди; міжурядові угоди з окремих питань співробітництва у боротьбі зі